

چکیده

با اینکه موضوع پاکسازی و شستشوی بافته‌ها و منسوجات تاریخی در حوزه حفاظت و مرمت زمان زیادی است که مطرح شده اما همچنان مبحث مهم و چالش برانگیزی در این حیطه است. بسته به ویژگی‌های متفاوت شوینده‌ها، فرمولاسیون آنها برای پارچه‌های گوناگون، متفاوت خواهد بود. شوینده‌های صنعتی و تجاری به دلیل دارا بودن مواد افزودنی گوناگون و نیز تغییر فرمولاسیون در طول زمان، فاقد شرایط لازم و مطلوب جهت استفاده در حوزه حفاظت و مرمت می‌باشند. انتخاب شوینده متناسب با شرایط آثار پارچه‌ای و ویژگی‌های فیزیکی آنها با اثر پاک‌کنندگی مناسب؛ بدون آسیب رساندن به پارچه و عدم ایجاد اثر سوء در دراز مدت بر الیاف منسوج بایستی در دستور کار حفاظت‌گر قرار گیرد. در این راستا دو ماده فعال‌سطحی رایج در ترکیب شوینده‌ها، سدیم لوریل اتر سولفات (ماده فعال‌سطحی آنیونی) و کوکونات فتی‌اسید دی‌اتانول‌آمید (ماده فعال‌سطحی غیر یونی)، مورد پژوهش قرار گرفت و کوشش شد با بررسی معایب و مزایای این دو ماده در ترشویی پارچه پنبه‌ای تاریخی، کارآیی آنها مورد ارزیابی قرار گیرد. در راستای دستیابی به این هدف، لازم است قابلیت پاکسازی و تأثیرات تخریبی‌شان در پاکسازی پارچه پنبه‌ای ارزیابی شود. روش پژوهش براساس تحلیلی-مقایسه‌ای و شیوه گردآوری داده‌ها از طریق آزمایش‌های مربوطه نظیر ثبت طیف ATR-FTIR، تعیین میزان مقاومت کششی، سنجش رنگ و ... بوده است.

پارچه‌های پنبه‌ای پیرسازی شده توسط شوینده حاوی ماده فعال‌سطحی مورد نظر شسته شدند و قبل و بعد از شستشو مورد آزمایش قرار گرفتند. نتایج حاکی از آن است که هر دو ماده از قدرت شویندگی مناسبی برخوردار بوده و در شستشوی پارچه‌های تاریخی پنبه‌ای قابل استفاده هستند.

کلیدواژگان: حفاظت، مرمت، پنبه، شستشو، شوینده، ماده فعال‌سطحی، سدیم لوریل اتر سولفات، کوکونات فتی‌اسید

دی اتانول آمید، سلولز